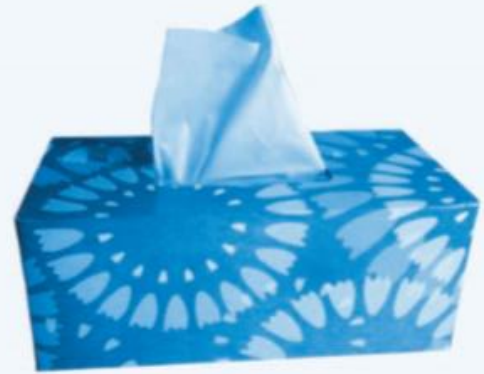

MENNO SPAAN BLOGT ZONDER AFSCHEID GEEN PARTICIPATIE

■ Participatie is niet zo eenvoudig als het lijkt. Daarom gaat het vaak mis. Om het voor elkaar te krijgen is een fundamentele omslag nodig.

Betrek omwonenden bij een initiatief, werk samen met private partijen, betrek collega's van publieke organisaties en je komt tot betere resultaten. In het land waar het 'polderen' is uitgevonden, hebben we daar geen moeite mee. Althans, dat zou je zeggen. Helaas wijst de praktijk uit dat het regelmatig misgaat: partijen die lijnrecht tegenover elkaar staan, onderling wantrouwen, politieke discussies, wetijver en juridische procedures zetten een wig tussen de samenwerking van partijen.

En ja, het is ingewikkeld, want waar is de politiek nog voor als daar de keuzes niet meer worden gemaakt omdat partijen het in het participatieproces onderling met elkaar uitzoeken? En hoe voorkom je dat het recht van de sterkste centraal staat waardoor partijen de dupe worden van het 'participatieproces'? En leidt die participatie niet tot eeuwige discussies? Zal het resultaat niet altijd suboptimaal zijn? En als mensen iets niet willen, waarom zou je hen er dan over laten meepraten? Dat is toch de kalkoen laten meepraten over het kerstdiner?

Participatie lijkt soms meer een geloof dan een kunde.

En dat is vreemd. Want uit de consistente, jarenlange stroom van bestuurskundige onderzoeken blijkt zowel nationaal als internationaal dat succesvol overheidsbeleid tot stand komt in een participatief proces: het levert betere resultaten op, het kost minder geld en jawel, het gaat nog sneller ook, omdat er draagvlak is voor de uitkomsten van het proces.

Maar ook de jury's van belangrijke prijzen lijken iets te willen zeggen. Het door mij in mijn vorige blog bejubelde 'Ruimte voor de Rivier' kreeg een prijs vanwege de bijzondere manier waarop het project met verschillende partners, nationaal, regionaal en lokaal onder meer in samenwerking met burgerinitiatieven tot stand is gekomen. En het Waterschap Aa en Maas werd overheidsorganisatie van het jaar met lovende woorden in het juryrapport voor 'het veranderen van handhavende overheid naar een partner voor inwoners en bedrijven waar elkaars belangen in duurzame structurele samenwerkingsprojecten resulteren.'

Tussen 'willen' en 'kunnen' hoeft dus geen afstand te zitten. Nou ja, een aantal vaardigheden zijn nodig: je moet goed in staat zijn om een faciliterende rol te vervullen vanuit een publieke organisatie. Tussen de partijen staan dus, de belanghebbenden bij elkaar brengen, de juiste vragen stellen, verbinding zoeken, zorgen dat iedereen aan tafel met elkaar spreekt en niet in het politieke krachtenveld. Tevens hoort erbij dat de kaders worden vastgesteld vanuit de politiek, dat alle belanghebbenden meepraten, dat daarin geen partijen worden vergeten, en dat kwetsbare groepen extra aandacht krijgen in het proces.

Dus als we participatie niet meer gaan zien als een geloof, maar als een in praktijk beproefde werkwijze en er wordt een aantal vaardigheden ontwikkeld, dan zou het ons moeten lukken. Of toch niet? Nee, helaas, we vergeten volgens mij een cruciale factor..

Het gaat om een allesomvattend basisfundament: de diepe menselijke overtuiging dat we moeten slagen in ons werk en dat we dat moeten doen door te weten waar we naartoe gaan en door controle te houden op de inhoudelijke uitkomst van het proces. Want die controle geef je uit handen in een participatieproces: iedere partij voegt iets toe, maar niemand overziet het geheel. Je weet niet van te voren wat de uitkomst van het proces zal zijn, laat staan dat je daar invloed op uit kunt oefenen. Participatie vraagt daarmee om een afscheid, het afscheid van een diep gefundeerde wens van onzekerheidsreductie. In plaats daarvan is het omgekeerde nodig: het omarmen van de onzekerheid. Heb het lief. Stap naar voren in je werk wanneer er onzekerheid is, want juist dan ontstaan de bijzondere kansen. ■

* Menno Spaan is organisatieadviseur. Hij werkt met zijn bureau Haagse Beek organisatieadvies (www.haagsebeek.nl) aan innovatie van publieke organisaties en is een van de vaste columnisten van watergovernance tijdschrift.